

TỌA ĐÀM NHÂN SINH HẠNH PHÚC

(Giảng Giải Đề Tử Quy)

Tập 17

Giám định: Lão pháp sư Tịnh Không

Chủ giảng: Thầy Thái Lễ Húc

Địa điểm: Học hội Tịnh tông Đài Nam, Đài Loan

Thời gian: 15/02/2005 - 23/02/2005

Viết dịch: Ban biên dịch Pháp Âm Tuyên Lưu

Chào mọi người! Thưa các bạn, khi này chúng ta nhắc tới Minh Thái Tổ tặng cho Trịnh Liêm hai quả lê lớn, nếu bạn là Trịnh Liêm, bạn sẽ xử lý như thế nào? Mang đi nấu, có đúng không? Cho một trảng pháo tay khích lệ người bạn này. Chắc là bạn ấy biết quả lê được nấu chín thì rất tốt cho cổ họng. Cách làm của Trịnh Liêm cũng giống như cách làm mà bạn nói. Ông đã lấy ra hai vại nước lớn, mỗi bên bỏ vào một quả lê, rồi đập nát quả lê này, để nước lê chảy vào trong vại nước. Sau khi làm xong, ông nói: “Nào, mỗi người hãy uống một bát.” Bình đẳng, lòng người đều rất bình, cảm thấy thật công bằng. Những người họ hàng xa với Trịnh Liêm càng cảm thấy vị trường bối này đáng được tôn kính.

Sau đó, Minh Thái Tổ hỏi Trịnh Liêm: “Khanh làm cách nào quản lý được 1.000 người này? Rốt cuộc khanh đã dùng phương pháp gì?” Kết quả Trịnh Liêm đã trả lời một câu: “Không nghe lời phụ nữ.” Các bạn nữ, đừng nghe xong câu này thì nói: “Tôi không muốn nghe nữa, tôi đi đây!”, đừng nên y văn giải nghĩa, bất cứ câu nói nào cũng đều mang ý nghĩa thời đại của nó. Bởi vì chúng ta cần phải hiểu rằng, phụ nữ thời xưa thường không có cơ hội được đọc sách thánh hiền, cho nên họ chưa lãnh hội được tâm lượng của bậc thánh hiền, nên khó tránh được sẽ ích kỷ một chút. Chỉ cần ích kỷ thì sẽ để dành cho con cái mình nhiều hơn một chút, như vậy sẽ khiến người khác oán trách. Vì vậy, oán trách sanh ra từ ích kỷ. Nếu rất nhiều thành viên trong gia tộc bắt đầu tranh chấp nhau, thì toàn bộ 1.000 người sẽ bị chia rẽ.

Nhưng phụ nữ thời nay đều đọc sách, nên lời nói sẽ tương đối không còn tự tư tự lợi nữa, rất có khả năng nam giới còn ích kỷ hơn, chỉ nghĩ cho bản thân mình, người đàn ông như vậy thì tính cách tương đối giống phụ nữ. Cho nên, câu nói này bạn phải hiểu theo nghĩa rộng, đó là ở trong gia đình tuyệt đối không được tính toán chi li, nhất định sẽ tạo ra tranh chấp; Trịnh Liêm có thể duy trì được gia tộc cả ngàn người không phải là không có nguyên nhân. Con người vì

sao lại muốn tranh? Tại sao vậy? Họ cảm thấy rằng hình như thứ mà họ tranh được là của họ. Vì vậy câu tiếp theo sẽ dạy chúng ta một phương pháp rất quan trọng về việc làm cách nào để anh em, để gia đình có thể sống chung hòa thuận vui vẻ.

Câu tiếp theo nói: *“Tiền của nhẹ, oán nào sanh. Lờn nhường nhịn, giận tự mất.”* Thời xưa có một cậu bé tên là Khổng Dung, mới năm tuổi mà khi chia lê, em đã nhường quả lê lớn cho ai? Anh trai, nhường cho anh trai ăn. Thật ra thái độ như vậy hoàn toàn chính xác, bởi vì có khả năng em làm việc nhà ít hơn anh trai. Hiện giờ chúng ta đều nói bình đẳng, bình đẳng, phải bình đẳng với trẻ nhỏ, câu nói này có đúng không? Câu nói này phải xem bạn giải thích như thế nào. Nên bình đẳng về nhân cách, bạn tôn trọng chúng vì chúng là một cá thể, chứ không lệ thuộc vào bạn. Nhưng vì chúng vẫn còn nhỏ, xin hỏi kinh nghiệm sống của chúng có bình đẳng với bạn không? Không bình đẳng. Đúng vậy! Trí tuệ nhân sinh của chúng không bình đẳng với bạn, nên bạn cần dẫn dắt, cần dạy dỗ chúng, cho nên lớn nhỏ cần phải có tôn ti thì chúng mới có thể sanh tâm cung kính bạn; nếu chúng đều đứng ngòai ngang hàng với bạn, thì sao chúng có thể cung kính với bạn được? Vì vậy chúng ta phải nhìn nhận rõ sự bình đẳng này.

Khi con trẻ lớn nhỏ có tôn ti thì chúng mới biết được “hoặc ăn uống, hoặc ngòai đi, người lớn trước, người nhỏ sau”. Tại sao trước đây, khi cha đi làm chưa về thì con cái không được ăn cơm trước? Đó là vì nghĩ đến sự vất vả khổ nhọc của cha, bởi vì gánh nặng của toàn bộ gia đình đều đặt lên vai của ai? Của người cha. Cho nên đây là lễ nghi khiến cho con trẻ phải luôn nhớ đến sự vất vả của cha mình. Nếu cha đi làm chưa về mà con trẻ ngang nhiên tự tiện, đùa cũng không lấy mà đã ngòai ở đó ăn cơm rồi, thời gian dài thì chúng sẽ học được điều gì? Làm theo ý mình, “nếu không dạy, tánh liền đổi”, cho nên trẻ nhỏ hiện nay rất khó dạy. Chúng ta tỉ mỉ nghiên cứu xem, vì sao trước đây mấy trăm người đều có thể tuân theo quy củ, phương pháp của họ rốt cuộc là gì? Ở trong *Đệ Tử Quy*. Nhưng phải thật sự làm theo thì bạn mới đạt được lợi ích.

Khổng Dung đã nhường quả lê lớn cho anh trai ăn, cho nên “tiền của nhẹ”; người anh trai khi cầm lấy quả lê lớn của em nhường thì sẽ càng yêu thương em trai hơn. Người anh sẽ cảm thấy em trai lúc nào cũng nghĩ đến mình, mình làm anh cả thì càng phải gắng đầu ưỡn ngực chạy ở phía trước bảo vệ em trai mình. Đây là từ trong “tài vật” hiểu được buông bỏ.

Tiếp theo, vào thời Ngũ Đại, có một người tên là Trương Sĩ Tuyên, cũng là người có học. Cha ông qua đời khá sớm, ông ấy được chú mình nuôi lớn. Lúc

ông được mười bảy tuổi, chú ông ấy đã nói với ông rằng: “Con đã lớn rồi, bây giờ chúng ta sẽ phân chia tài sản của tổ tiên thành hai phần, con một phần, chú một phần.” Trương Sĩ Tuyền lập tức nói với chú rằng: “Thưa chú, chú có bảy người con, vì vậy nên chia tài sản làm tám phần.” Người chú nói: “Không được, con đại diện cho cha của con, nên phải chia thành hai phần.” Mặc dù Trương Sĩ Tuyền lúc đó mới 17 tuổi nhưng ông ấy vẫn rất kiên quyết đòi chia làm tám phần. Nhường nhịn như vậy, có bị thiệt thòi không? Nhường nhịn như vậy đã nhường ra điều gì? Nhường ra đức hạnh của ông ấy, nhường ra sự hòa thuận vui vẻ của gia đình, nhường ra luân tâm lượng của ông, lượng lớn phước lớn. Vì vậy, khi ông ấy lên kinh thành dự thi, tình cờ gặp được một người đoán mệnh, người này bước tới vừa nhìn thì liền nghĩ: “Sao trên mặt người này có nhiều đường âm đức như vậy!” (Tức là đã tích được rất nhiều âm đức). Vị tiên sinh đoán mệnh này đã nói với ông: “Lần này anh nhất định sẽ đỗ cao.” Quả nhiên đúng như vậy, trong kỳ thi lần đó ông đã đỗ cao. Tin rằng tám gương này của ông sẽ truyền cho con cháu của ông, nhất định đời đời đều có sự phát triển rất tốt.

Cho nên bạn xem, nhường nhịn như vậy, sẽ tương ứng với tự tánh của chính mình. Khi con người hiểu được rằng “trong mệnh có thì cuối cùng sẽ có, trong mệnh không có thì đừng cưỡng cầu”, sau khi hiểu được đạo lý thì lý đắc tâm an, sẽ không còn lo được lo mất, sẽ không thường xuyên nghĩ đến việc tranh đoạt với người khác. Để hiểu rõ chân tướng của vận mệnh, chúng ta cần phải đọc một quyển sách rất hay, có tên là Liễu Phàm Tứ Huán, hiểu được đạo lý rồi thì tâm sẽ bình, không còn đi tranh giành nữa. Tiên sinh Viên Liễu Phàm lúc còn trẻ gặp được một vị đoán mệnh rất giỏi, tên là Không tiên sinh, vị Không tiên sinh này chính là truyền nhân của “Hoàng cực số chính truyền” từ Thiệu Tử của Trung Quốc, cho nên đoán mệnh rất chuẩn xác. Các bạn ở đây chắc đã từng có kinh nghiệm đoán mệnh phải không? Nghe nói hiện nay muốn đoán mệnh rất đắt có phải không? Nếu số mệnh của con người bị đoán đúng thì bạn thật đã uổng công tới rồi, không có thành tích gì! Bởi vì điều này cho thấy đời này chúng ta đã không tận dụng tốt. Vì sao có thể đoán mệnh đúng như vậy? Bởi vì nghiệp thiện ác của mỗi người, đều thể hiện ra trong cuộc đời này của họ, nên mới có thể đoán ra được. Vì thế, người bình thường đều cảm thấy đoán mệnh thật sự rất chuẩn.

Thế nhưng có số mệnh của một số người không thể đoán chuẩn được, đó là những người nào vậy? Có hai loại người đoán không chuẩn, đó là người đại thiện và người đại ác. Mà những việc mà người thông thường làm đều là thiện nhỏ, ác nhỏ nhiều, tâm lượng lại không mở rộng, đều nghĩ đến con tôi, cháu tôi,

vợ tôi, nhà tôi, tiền của tôi, đều nghĩ những điều này, cũng không làm việc gì đại thiện hay đại ác, cho nên số mệnh của họ đoán được rất chính xác. Thật ra số mệnh có cộng trừ nhân chia, ví dụ trong số mệnh của bạn có 10 triệu, kết quả là bạn làm một vài việc thiện nhỏ, 10 triệu cộng thêm bao nhiêu? Cộng thêm 50.000, nên mới đoán rất đúng; bạn làm một vài việc ác nhỏ thì sẽ còn 9.950.000, cũng vẫn khá đúng. Tuy nhiên, nếu như bạn làm rất nhiều việc thiện, 10 triệu nhân 5 thành bao nhiêu? Thành 50 triệu, như vậy thì chắc chắn không còn chính xác nữa. Nếu làm những việc thương thiên hại lý, 10 triệu này sẽ chia cho 5, nên chỉ còn 2 triệu, vậy thì cũng đoán không chính xác nữa.

Vì vậy chúng ta cần hiểu rằng, cho dù người này dùng những thủ đoạn phi pháp để cướp đoạt tiền của, ví dụ anh ta cướp đoạt được 2 triệu, nhưng đó cũng là trong số mệnh của anh ta vốn có. Anh ta cướp đoạt được 2 triệu mà còn ở đó dương dương tự đắc: “Anh xem tôi lợi hại chưa”, thật ra anh ta đã bị lỗ đến 8 triệu. Có câu: “Quân tử vui vẻ làm quân tử” bởi vì đã tâm an lý đắc; nhưng “tiểu nhân oan uổng làm tiểu nhân”, anh ta lấy được 2 triệu này, nhưng không biết có còn mạng để tiêu nữa không? Bởi vì anh ta đã làm việc xấu, vi phạm pháp luật, rất có thể không bao lâu sau sẽ bị bắt đi tù. Những người như vậy có nhiều không? Nhiều! Bởi vì hiện nay là chủ nghĩa công danh lợi lộc, nên rất nhiều người trong hoàn cảnh nào đó đã bị quá hóa liều.

Thật ra nhìn thấy những người như vậy thì chúng ta đều thấy tiếc cho họ, họ vốn là người cũng có phước lớn, chỉ vì không được giáo dục tốt nên đã phá hỏng cuộc đời của họ. Cho nên đối với người như vậy, chúng ta nên có tấm lòng xót thương họ, bởi vì “đời trước không tốt, không biết đạo đức, không có người dạy, tuyệt không trách họ”. Cha mẹ của họ không dạy họ, ông bà của họ cũng không dạy. Bạn xem hiện giờ, ví dụ như tôi trúng tuyển làm giáo viên, câu đầu tiên mà bạn bè người thân sẽ hỏi là gì? “Một tháng kiếm được bao nhiêu tiền?” Bởi vì không được dạy mà! Con người có thể tạo ra số mệnh của chính mình, chỉ cần chúng ta mở rộng tâm lượng; đều không có ai dạy, chỉ dạy họ phải mưu cầu lợi lộc, nên khi cảm dễ xuất hiện thì họ đương nhiên không chống chọi nổi. Hiểu rõ được số mệnh thì lý đắc tâm an, bạn mới có thể “tiền của nhẹ, oán nào sanh”, trong gia đình mới tràn đầy bầu không khí vui vẻ, hòa thuận.

Khi chúng ta nhìn thấy các em học sinh đang tranh nhau thì phải làm sao? Có một lớp học, hôm đó ăn trái cây, ăn dưa hấu. Dưa hấu đã được cắt ra để trên bàn, rất nhiều em học sinh ăn như hổ đói, muốn làm gì? Vừa ăn cơm xong thì lập tức chạy như bay đến giành lấy miếng dưa hấu to nhất. Thưa các bạn, nếu là học

sinh của bạn thì bạn sẽ làm thế nào? Bạn sẽ nhìn thấy một đám nhón nháo hỗn loạn. Vị giáo viên này cũng rất điềm tĩnh, thầy nhìn thấy cảnh tượng nhón nháo như vậy nhưng không nói gì, mà đợi các em ăn cơm xong, ngủ trưa dậy, vào tiết học đầu giờ chiều, vị thầy này mới nói, thầy nói: “Này các em, nếu như các em giành được miếng dưa hấu đầu tiên, giành được miếng to nhất thì sẽ tạo ra kết quả gì? Tạo ra ảnh hưởng gì? Các em thử nói cho thầy nghe xem?” Thầy giáo cũng không nêu ra tên em nào đã giành miếng dưa to nhất, để chừa đường lui cho chúng. Kết quả, rất nhiều em học sinh đều nói: “Bạn đó thật ích kỷ, nên mới giành miếng to nhất với mọi người.” Thầy giáo tiếp theo nói: “Các em có muốn chơi với người bạn như vậy không?” Các em trả lời: “Đương nhiên là không muốn!” Thông qua tình huống này, người thầy muốn các em học sinh hiểu rằng, mỗi một cử chỉ hành động của các em đều sẽ ảnh hưởng đến hình tượng của các em trong lòng của người khác. Bằng không thì dục khiến trí mê, bởi chúng bị dục vọng thúc đẩy, nên chỉ nghĩ đến việc giành miếng to nhất, mà không nghĩ đến đã gây ra những hậu quả gì.

Tiếp theo thầy giáo lại nói: Nếu như em học sinh đó giành được miếng dưa to nhất, em ấy sẽ rất vui và nhanh chóng ăn hết thì chắc chắn rất có hại cho dạ dày. Có đúng vậy không? Bởi vì ăn quá nhanh sẽ không tốt cho tiêu hóa. Mặt khác, em đó giành được miếng dưa to nhất thì vui được bao lâu? Trong chốc lát. Nhìn thấy người khác nhìn mình với ánh mắt như thế nào? Niềm vui đó sẽ nhanh chóng trở thành thế nào? Trở thành không thoải mái. Hơn nữa, khi em đó giành được miếng to nhất thì lần sau em đó muốn lấy cái gì? Cũng muốn lấy miếng to nhất. Nhưng nếu lần sau em ấy không giành được thì niềm vui của em biến thành gì? Đau khổ, “tức chết đi được, mình không giành được!” Khi một người lúc nào cũng muốn giành được thứ tốt nhất, nhưng khi họ không có cách nào giành được thì sẽ họ như thế nào? Người đó có thể sẽ suy nghĩ đến điều bất chính, sẽ đi trộm, đi cướp. Thầy giáo nói xong nhưng không đưa ra kết luận gì, chỉ để cho các em học sinh thảo luận với nhau. Kết quả là ngày hôm sau, cảnh ăn dưa hấu không còn như vậy nữa, các em bước đến đều lấy miếng dưa nhỏ nhất. Cho nên đích thực, phụ huynh và thầy giáo chỉ cần chịu dạy bảo thì con trẻ sẽ rất dễ tiếp thu. Vì vậy “tiền của nhẹ, oán nào sanh”, thường thì khi một đứa trẻ luôn biết nhường nhau thì sẽ nhận được sự chiếu cố quan tâm đặc biệt của bậc trưởng bối.

Câu tiếp theo: “*Lời nhường nhịn, giận tự mất.*” Con người khi sống chung với nhau, trường hợp xảy ra xung đột nhiều nhất đều là vì lời nói. Nhưng khi nảy sinh xung đột lời nói, bởi vì bạn nảy sinh xung đột thì lửa giận bốc lên, tục ngữ

có câu “một niệm sân giận khởi lên thì trăm vạn cửa chướng ngại đã mở ra”. Chướng ngại này ở đâu? Trước tiên chúng ta hãy suy nghĩ xem, nói lời không hay, tức giận thì sẽ tạo ra ảnh hưởng gì? Trăm vạn chướng ngại liền xuất hiện, gọi là “cửa chướng ngại mở ra”. Chướng ngại điều gì của bản thân? Tâm lượng; cũng chướng ngại đến mối quan hệ tốt đẹp giữa người với người. Bạn tức giận, nổi nóng trong 5 phút, bạn phải mất bao lâu mới có thể loại trừ được hậu quả không tốt do tức giận gây ra? Phải mất bao lâu? Vì vậy có câu: “Khi tức giận phải nghĩ tới điều nguy hại”, câu này nằm trong phần “chín điều nghĩ tới của quân tử”, nhắc nhở chúng ta không được tức giận, phải cẩn thận! Bởi vì một khi nổi giận thì rất khó trở lại được trạng thái ban đầu, thậm chí có thể nói là không thể quay đầu lại được, cho nên “khi tức giận phải nghĩ tới điều nguy hại”.

Tục ngữ còn có câu “*dao sắc cắt thân sẹo dễ liền*”, dao sắc cắt vào thân thể thì khoảng một hai tuần là có thể lành; nhưng mà “*lời ác hại người*” thì sẽ lưu lại trong tâm họ bao lâu? “*Hận khó phai.*” Đòi người ngán ngùi như vậy, vì sao không sống tốt với nhau? Chúng ta nhìn thấy kết quả như vậy thì dần dần phải tìm ra phương pháp để đối trị sự nóng giận của mình. Mà công phu đối trị này cần phải luyện đến trình độ như thế nào? Luyện đến trình độ của chữ “nhẫn”. Chúng ta xem thử, chữ “nhẫn” (忍) là chữ hội ý, thế nào gọi là công phu nhẫn? Phía trên là con dao (刀), phía dưới là quả tim (心); ý nghĩa chính là người khác cầm con dao đâm vào trong tim của bạn, bạn vẫn phải như như bất động; bất luận người khác mắng chửi thế nào thì chúng ta cũng không phản bác lại, bởi vì một bàn tay sẽ không thể vỗ ra tiếng được. Nếu bạn có thể nhẫn được đến công phu này thì nhất định sẽ khiến cho những người xung quanh rất nể phục, vì vậy “nhẫn” là một môn học vắn lớn.

Bạn phải khảo nghiệm công phu nhẫn nhịn của mình ở mọi lúc mọi nơi, ví dụ như hiện giờ đang nghe giảng bài cũng là đang khảo nghiệm sự nhẫn nại, có đúng không? Nhẫn nại để không ngủ gật. Đã từng có một cô gái nói với tôi rằng: “Thầy Thái à, văn hóa Trung Quốc rất hay, nhưng mà “nhẫn” này rốt cuộc là phải nhẫn đến bao giờ?” Cô ấy không biết phải làm sao với chữ “nhẫn” này. Tôi nói: “Nếu như chị có tâm thái như vậy, tôi bảo đảm chị nhất định sẽ nhẫn cho đến khi núi lửa phun trào.” Ví dụ như sau khi học xong những khóa trình này, biết được vợ chồng cần phải thông cảm cho nhau, nên sau khi về nhà cô ấy đột nhiên trở thành người rất chăm chỉ, bắt đầu quét dọn, sắp xếp nhà cửa, nhưng chồng của cô lại không nhìn thấy, bởi vì lúc quét, cô vừa quét vừa nhìn chồng xem anh ấy có để ý đến cô hay không, cô quét được một tuần mà người chồng vẫn không có

phản ứng gì thì đột nhiên nộ khí xung thiên, sau đó cũng ném luôn cây chổi xuống đất: “Em làm nhiều việc như vậy, anh cũng không nhìn thấy sao?” Nếu trong lúc này mà nhẫn không được, bộc phát ra, vậy sẽ như thế nào? Bao nhiêu công sức trước đây đều đổ sông đổ biển. Chồng bạn lạnh lùng nhìn bạn rồi nói: “Còn nói đang học Đệ Tử Quy gì đó sao?” Vì vậy, công phu nhẫn là phải có thể nhẫn một cách khôn ngoan, nhẫn vì nghĩ cho đại cuộc.

Bởi vì mỗi một người, ví dụ như đối với vợ chồng mà nói, vốn đến từ hai gia đình khác nhau, nên thói quen sinh hoạt có sự khác biệt rất lớn, có câu “băng đóng ba thước chẳng phải do lạnh một ngày”. Chúng ta hiểu rõ rồi, biết được việc thay đổi tuyệt đối không phải là vừa bước thì liền tới, lúc này bạn phải an tâm, người khác đúng hay sai là chuyện của họ, bản thân mình đã làm tròn bổn phận của mình chưa. Vốn là việc nên làm, cho nên làm đến được tâm an lý đắc, tự nhiên thân giáo của bạn sẽ truyền ra ngoài, bạn hãy để nó nước chảy thành sông. Khi chúng ta hiểu được thì có thể bao dung. Cho nên, hiện tại bạn quay về muốn dạy con cái trở nên siêng năng chăm chỉ, nhưng bạn không thể nói chúng chưa thể trở nên chăm chỉ ngay lập tức thì bạn giận gắt chết, đây không phải là con cái sai, mà là ai sai? Do thái độ của chính chúng ta không đúng. Do đó, việc dưỡng thành thói quen thì tất nhiên cần có một quá trình tiến dần theo tuần tự, chúng ta vẫn phải thuận theo đạo pháp tự nhiên mà làm, nhẫn vì nghĩ cho đại cuộc. Bởi vì ở trong gia đình, nếu vợ chồng thường cãi nhau, trong công ty nếu giữa các đồng sự thường tranh cãi thì bầu không khí trong gia đình và công ty sẽ rất xấu, gia đình và công ty nhất định sẽ suy bại. Nếu chúng ta có thể nhẫn được, đó chính là nghĩ cho đại cuộc; đồng thời, khi bạn có thể luôn nhường nhịn thì sẽ đánh thức được tâm hổ thẹn của đối phương. Cho nên, chữ nhẫn này là nhẫn một cách khôn ngoan, nhẫn vì nghĩ cho đại cuộc.

Trong đợt diễn giảng ở Bắc Kinh, có một người phụ nữ khoảng hơn 50 tuổi, sau khi học xong phần Xuất Tắc Đễ, ngay hôm đó cô đã điện thoại cho em gái mình, bởi vì chị em họ do một lần tranh cãi, mà hai chị em đã không nói với nhau một câu nào trong hai năm. Sau khi nghe giảng xong, cô ấy cảm thấy chính mình đã sai nên lập tức gọi điện cho em gái. Em gái vừa bắt máy thì cô nói ngay: “Em à, chị xin lỗi!” Thật ra, cô mới nói có ba chữ “chị xin lỗi” thì em gái cô liền lập tức bật khóc nức nở. Thật ra hai chị em đều như thế nào? Luôn luôn buồn phiền ở trong lòng. Tôi nói may mà mới có hai năm, nếu cứ tiếp tục như vậy thì bảo đảm hai người họ được xếp vào nhóm người có nguy cơ cao mắc ung thư, mạch máu đều không thông suốt, tại sao lại tự làm khổ mình như vậy! Cho nên bạn xem, chỉ

một câu xin lỗi thì toàn bộ hiềm khích đều được hóa giải. Khi hóa giải rồi thì không chỉ tảng đá trong lòng của hai chị em rơi xuống, mà tảng đá trong lòng của ai cũng rơi xuống? Cha mẹ họ. Vì vậy, đời người thật sự có thể đạt được hạnh phúc viên mãn, chỉ cần chúng ta buông xuống những thói quen xấu, những cố chấp không tốt này thì nhất định càng đi càng viên mãn.

Bây giờ chúng ta hiểu được tức giận phải biết cách thu liễm, biết cách ngăn chặn. Thưa các bạn, khi tức giận thì bạn làm cách nào để xử lý nó? Bạn dùng phương pháp gì? Chúng ta cùng thảo luận một chút, mọi người có thể “thấy người hiền thì muốn sao cho bằng”, cùng nhau trao đổi để học hỏi. Có phương pháp nào? Mời bạn này, “từ bi, thương xót”. Rất tốt, tức là mở rộng tâm lượng thì tự nhiên sẽ không còn chướng ngại. Còn có phương pháp nào khác không? Phương pháp này rất cao cấp, có khả năng tôi vẫn phải luyện tập từ ba đến năm năm. Cho nên việc đối trị cơn tức giận quả thật rất quan trọng, bởi vì khi cơn giận của một người chưa được tiêu trừ thì nó sẽ chướng ngại toàn bộ trạng thái thân tâm của người đó.

Ở Thượng Hải, tôi có thảo luận với rất nhiều người bạn về vấn đề này, họ đều nói, hãy gọi điện thoại khóc lóc kể lể với người khác một chút để giải tỏa cơn giận này. Tôi nói: “Khi anh kể xong thì cảm thấy như thế nào?” Anh ấy nói: “Thoải mái hơn nhiều.” Tôi nói: “Anh thoải mái hơn nhiều nhưng đối phương thì không thoải mái.” Đối phương nghe xong liền nói: “Đời người ngắn ngủi, sao lại có nhiều xích mích như vậy?” Cho nên, chúng ta không thể đem rác đến chỗ người khác vứt. Rất nhiều người đang phải làm thùng rác, có hay không? Làm thùng rác thì sẽ xảy ra tình huống gì? Đến lúc rác đầy thùng. Bạn xem, có rất nhiều người chuyên môn đi chữa bệnh tâm lý cho người khác, đến sau cùng thì người đó như thế nào? Cho nên, chúng ta muốn đạt được cảnh giới cao hơn thì phải làm lò đốt rác, rác vừa đổ vào thì lập tức như thế nào? Bùng, đem nó đốt sạch. Điều này phải thông qua đức hạnh của chúng ta, giống như bạn vừa nãy nói, dùng tấm lòng từ bi, nhân ái.

Thật ra, câu trả lời đã nằm trong chữ Trung Quốc, vì vậy sau này chúng ta đối với chữ Trung Quốc thì phải càng thêm tôn kính. Bởi vì tổ tiên đã tạo ra cho chúng ta một loại chữ viết duy nhất trên toàn thế giới có thể nói ra triết học nhân sinh, chỉ có chữ Trung Quốc mà thôi, ngoài chữ Trung Quốc này ra thì không còn chữ viết nào khác giống như vậy. Chúng ta hãy nhìn chữ “nộ” (怒), đây là chữ hội ý, phía trên là chữ “nô” (奴), bên dưới là chữ “tâm” (心), biểu thị khi một người tức giận thì tâm của người đó đang làm nô lệ, bị những thói quen xấu này

dắt mũi đi, muốn người đó đi về hướng đông thì người đó không dám đi về hướng tây. Chúng ta hãy quan sát, rất nhiều người nổi nóng xong thì nghĩ: “Lúc này tại sao mình lại như vậy?” Rất hối hận, có đúng không? Nhưng họ cũng không có cách nào để quay lại được.

Có một người cha, tính tình của con ông rất không tốt, để dạy dỗ đứa con này, ông đã nói với con: “Từ hôm nay, nếu như mỗi lần con nổi giận thì hãy đóng một cây đinh sắt vào cây cột gỗ ở đằng sau vườn.” Người con đó mỗi lần tức giận đều đi đóng một cây đinh sắt vào cột, thời gian đầu một ngày đóng năm, sáu cây đinh; đóng được vài ngày, đứa trẻ đó giật mình, chi chút cả rồi, đứa trẻ đột nhiên cảm thấy tính khí của mình sao lại tệ đến như vậy! Thật ra rất nhiều người tính khí không tốt, họ có khi còn nói rằng: “Tính khí của tôi đã tốt lắm rồi đấy, nếu là mấy năm trước đây thì không biết anh đã biến thành bộ dạng thế nào rồi!”, vẫn không biết rằng tính khí của mình không tốt.

Sau khi phát hiện ra thì đứa trẻ này liền bắt đầu thu liễm, trải qua một thời gian rèn luyện thì không còn nổi nóng nữa. Cha em nói với em rằng: “Chỉ cần hôm nay con không nổi giận thì hãy nhổ một cây đinh ra.” Đứa trẻ nhổ với cảm giác thành tựu, nhổ nhổ nhổ, đột nhiên có một hôm đã nhổ hết, em rất vui mừng chạy đến nói với cha: “Thưa cha, con đã nhổ hết đinh rồi!” Cha em thông thả dắt em đến trước cây cột gỗ đó, rồi nói: “Mặc dù con đã nhổ hết đinh ra rồi nhưng con đã để lại biết bao lỗ thủng, liệu có thể quay trở lại hình dạng lúc ban đầu được không? Không thể được!” Cho nên “dao sắc cắt thân sẹo dễ liền, lời ác hại người hận khó phai”, đến lúc đó cho dù bạn có xin lỗi như thế nào đi nữa, cũng chưa chắc có thể quay trở lại được quan hệ như lúc ban đầu.

Cho nên, chúng ta đã hiểu được thì càng phải cẩn thận, lần sau khi sắp nổi giận thì lập tức nghĩ đến “lời nhường nhịn, giận tự mất”, câu kinh văn này giống như một tia sáng chiếu vào đầu bạn, có thể làm được không? Phải sáng tối đọc một lần Đệ Tử Quy thì bảo đảm sẽ có hiệu quả như vậy. Bởi vì ở Bắc Kinh có một người bạn, anh ấy thật sự làm được sáng tối đọc kinh văn một lần, anh nói điều mà anh khó sửa nhất chính là “khuyết điểm người, chớ vạch trần”, nói chuyện thị phi nhà người khác đã thành thói quen rồi, hiện giờ tuy đã học xong nhưng nhất thời cũng chưa sửa được. Tuy nhiên, lúc anh muốn mở miệng nói thì câu kinh văn này hiện ra, anh lập tức ngậm miệng lại không nói nữa, rất có hiệu quả. Chúng ta có thể ghi nhớ câu kinh văn này, hoặc ghi nhớ câu đơn giản hơn là “khi tức giận phải nghĩ tới điều nguy hại”.

Cuộc đời phải có chí khí, tuyệt đối phải làm chủ cuộc đời của chính mình, không được để những thói quen xấu này làm chủ số phận chúng ta, bạn đề khởi chí khí như vậy để đối trị tập khí, phải từ “nộ”(怒) chuyển thành “thứ”(恕). Hai chữ này có giống nhau không? Giống. Gọt bớt đi chút góc cạnh, gọt bớt đi góc cạnh của bạn thì sẽ thành chữ “thứ” (tha thứ). Chữ “thứ” (恕) là chữ hội ý, phía trên là chữ “như” (如), phía dưới là chữ “tâm” (心), biểu thị phải đặt mình vào hoàn cảnh của người khác, từ góc độ của họ mà nhìn sự việc, có vậy thì tức giận của bạn liền có thể giảm đi một nửa. Trong quá trình tôi dạy học, có một vài em học sinh có hành vi khá lệch lạc, chúng ta thấy rồi, có khi sẽ cảm thấy: “Sao đã lớn như vậy rồi mà còn làm ra hành vi như thế?” Tuy nhiên, chúng ta không thể cứ chăm chăm vào kết quả, phải tìm hiểu nguyên nhân. Thường thì những đứa trẻ này, khi chúng ta đi tìm hiểu hoàn cảnh gia đình của các em thì cảm thấy sao các em lại đáng thương như vậy! Không người chăm sóc nên các em mới dưỡng thành những thói quen xấu này. Ngay lập tức bạn sẽ từ “nộ” chuyển thành “thứ”, từ “tức giận” chuyển thành “từ bi”!

Tôi đã từng phục vụ ở một trường học, có một em học sinh ăn trộm tiền, ăn trộm không ít, đã trộm 100.000 nhân dân tệ. Nhưng thật ra em ấy chỉ muốn rút một tờ 1.000 nhân dân tệ thôi, hôm đó vị đồng nghiệp của tôi nhận được một số tiền, có thể là em học sinh đó đã nghe được tin này. Do đó, chúng ta là trưởng bối, trong lúc nói chuyện cũng phải cẩn thận, gọi là tiền bạc không thể tiết lộ ra bên ngoài. Nếu để tiền bạc lộ ra ngoài thì có thể tạo thành động cơ khiến cho trẻ nhỏ phạm sai lầm. Đứa trẻ này chỉ muốn lấy một tờ, nhưng vì lấy cấp trong tình thế cấp bách nên đã lấy hết tập tiền, đồng nghiệp của tôi cũng rất cảnh giác, tức là phát hiện em học sinh này vẫn còn trong trường, liền lập tức chạy nhanh gọi em ấy lại: “Em quay lại cho thầy!” Bởi vì muốn cho đứa trẻ này một bài học nên thầy đã mời cảnh sát đến để lập biên bản, mong rằng em học sinh đó sẽ nhớ lấy bài học lớn này.

Sau khi trải qua vụ việc trên, em học sinh này đã ngồi tại đầu lối đi lên cầu thang, lúc đó tôi không có tiết dạy, đã đi ngang qua chỗ em. Nhìn thấy lưng của em, mặc dù không nhìn thấy mặt của em, nhưng tôi vẫn cảm nhận được em rất cô đơn, nên tôi đã đi đến và ngồi xuống bên cạnh em. Lúc này im lặng tốt hơn là nói, trước tiên chúng ta để cho em tĩnh tâm lại. Khoảng một phút sau, em mở miệng nói: “Thưa thầy, em rất muốn chết!” Đời người như một vở kịch, chúng ta làm giáo viên cũng phải biết diễn kịch, đừng nghe học sinh nói rất muốn chết thì vội nói: “Em không được chết!”, không thể làm vậy, chúng ta phải bình tĩnh. Tôi hỏi

em: “Vì sao em muốn chết?” Phải để cho em tìm ra nguyên nhân. Em nói: “Thưa thầy, bởi vì không có ai thích em, người nào cũng ghét em.” Tâm trạng của em không được tốt nên chúng ta phải biết an ủi đúng lúc.

Cho nên tôi liền nói: “Thầy cô nào ghét em? Thầy giáo trợ giảng ghét em sao?” Bởi vì trường của chúng tôi có hai vị thầy giáo đối với em rất tốt, trong đó có một vị là thầy giáo trợ giảng, người còn lại là ai? Mọi người không quen à? Chúng ta không nên nói về bản thân mình trước, vì như vậy là không khiêm tốn lắm, vì vậy tôi đã nhắc đến thầy giáo đó trước. Em nghe xong thì tâm trạng tốt lên một chút. Tôi lại nói: “Vậy thầy Thái có ghét bỏ em không?” Em lắc đầu. Tâm trạng đã khá ổn định, lúc này chúng ta mới có thể nói chuyện nghiêm túc với em. Tôi nói: “Nếu như mọi người không thích em, đó là do nguyên nhân gì tạo thành?” Tự em đã nói: “Bởi vì em thường đánh người, mắng người.” “Vậy chỉ cần em không đánh người, không mắng người nữa thì người ta chẳng phải sẽ thích em sao?” Em ấy đã nói một câu khiến tôi cảm thấy rất sâu sắc, em nói: “Thưa thầy, em rất muốn sửa, nhưng em không sửa được.” Đây là lời của em học sinh lớp 6, em ấy đã cảm thấy không thể kiểm soát nổi cuộc đời của chính mình. Vì vậy, không thể để cho trẻ nhỏ hình thành thói quen xấu, khi cuộc đời của con cái chúng ta đã bị thói quen xấu làm chủ thì cuộc đời chúng thật sự không thể tưởng tượng nổi.

Vì vậy, tôi đã giao ước với em học sinh này, tôi lấy ra một quyển sổ tay, bên trái ghi chữ “thiện”, bên phải ghi chữ “ác”, tức là học theo Bách Quá Cách. Tôi nói với em: “Hôm nay em làm được việc tốt nào thì viết vào bên này, làm việc nào xấu thì viết ra bên kia, chỉ cần yêu cầu bản thân ngày mai phải làm tốt hơn ngày hôm nay.” Thật ra mà nói, hành vi này của em đã làm 10 năm rồi, bạn muốn sửa đổi chúng, chỉ cần bạn bỏ ra 3 năm, vậy thì bạn là thầy giáo nổi tiếng một đời rồi. Vì thế, chúng ta thật sự phải kiên nhẫn mà bao dung thì bạn có thể chuyển giận dữ thành tấm lòng khoan dung; khi bạn luôn có thể khoan dung thì tin rằng cuộc đời này của bạn cũng sẽ thay đổi.

“Anh thương em, em kính anh, anh em thuận, hiếu trong đó”, chúng ta bây giờ đọc câu này, cảm nhận có giống nhau không? Bởi vì chúng ta đã lãnh hội rất nhiều tấm gương của các vị hiền triết. “Tiền của nhẹ, oán nào sanh. Lời nhường nhịn, giận tự mất.” Chúng ta hãy xem câu tiếp theo, chúng ta hãy cùng nhau đọc một lượt:

Hoặc ăn uống, hoặc ngồi đi, người lớn trước, người nhỏ sau. Người lớn gọi, liền gọi thay, người không có, mình tới ngay.

“Hoặc ăn uống, hoặc ngồi đi, người lớn trước, người nhỏ sau”, khi con cái đều biết được phải tôn trọng người lớn trước, tâm cung kính của chúng sẽ được thực hành từng chút một trong cuộc sống. Mà câu này đã chỉ ra một vài động tác, thứ nhất là ăn uống. Khi con cái nhìn thấy thức ăn thì gấp cho người lớn trước, vậy thì đức hạnh của chúng từ trong việc gấp thức ăn này sẽ được nâng cao. Chúng tôi có một em học sinh, em ấy mới bảy tuổi, em đến học kinh điển, học được một tuần. Trước đây vốn là ông bà nội gấp thức ăn cho em, sau khi học xong một tuần trở về thì em đã chủ động gấp thức ăn cho người trong nhà, mọi người trong nhà nhìn thấy thì lập tức cảm thấy rất vui vẻ, càng thêm công nhận đối với văn hóa Trung Quốc. Con người hiện nay rất thực tế. Vì vậy, chúng ta cũng phải dạy tốt con trẻ, con trẻ cũng sẽ tác động đến phụ huynh.

Nhưng thật sự muốn giáo dục gia đình có sự tiến triển tốt thì vẫn phải bắt đầu nâng cao từ phụ huynh, buổi học trước chúng ta đã nói đến: “Muốn dạy con cái thì trước tiên phải dạy mình trước”, trước tiên phải dạy mình rồi sau đó mới dạy con, bởi vì trên làm dưới noi theo. Nếu hôm nay con của bạn đang làm theo Đệ Tử Quy, mà cha mẹ lại không học không làm, ví dụ trong Đệ Tử Quy có câu: “Mũ quần áo, để cố định, chớ để bừa, gây dơ bẩn.” Nhưng khi người cha về đến nhà, liền cởi đôi vớ vớ đó, rồi nằm xuống xem báo, con cái sẽ cảm thấy: “Sao lại như vậy? Bảo mình làm mà ba lại không làm.” Chúng có cam tâm không? Không cam tâm. Nếu bạn là người mẹ thì sẽ làm như thế nào? Thói quen xấu của tôi lại tới rồi, người làm thầy thường thích đặt câu hỏi. Tình huống này có khả năng xảy ra đúng không? Vậy thì phải làm sao? Ngay lập tức đi đến nói: “Anh không biết con đang học Đệ Tử Quy sao? Mau nhặt vớ lên cho em.” Nếu vậy thì chồng bạn chắc chắn sẽ nói: “Thôi đừng học mấy thứ đó nữa.” Có một người mẹ nói với con của cô là: “Ba con cả ngày làm việc rất vất vả, con mau đến giúp ba nhặt đôi vớ đó đi. Con xem, ba mệt như vậy kìa!” Nếu dùng thái độ như vậy thì con cái rất dễ tiếp nhận, đúng là người cha mới đi làm về, đứa con sẽ đi nhặt đôi vớ. Người chồng nhìn thấy cảnh này sẽ như thế nào? Đúng vậy, như vậy không phải đều vẹn toàn sao! Cho nên đích thực thông đạt nhân tình thì đều là văn chương.

“Hoặc ăn uống, hoặc ngồi đi”, ngồi hay đi cũng vậy, người nhỏ đều phải đi sau, ngồi sau. Cho nên ở Hải Khẩu và Thâm Quyến, những đứa trẻ sau khi học xong Đệ Tử Quy, đích thực khi đi vào thang máy, đều giữ cửa rồi nhường thầy cô ra trước. Tuy nhiên, chúng tôi nói với các em: “Khi đi thang máy thì các em nên đi trước.” Vì sao vậy? Sợ rằng các em còn nhỏ, chưa thể điều khiển được cửa thang máy nên sẽ gây ra nguy hiểm. Do đó, dù đây là nguyên tắc nhưng phải có

sự ứng biến linh hoạt mới được. Có một đứa trẻ, theo đoàn giáo viên chúng tôi đến Thâm Quyển giảng bài, đứa trẻ này cũng không hề đơn giản, em đã học kinh điển được mấy năm rồi. Mặt của em tròn trĩnh, tai của em rất to, tôi vừa nhìn thì cảm thấy em là người rất có phước khí. Phước khí lớn nhất là gì? Có thể nghe được lời dạy của thánh hiền, đây là phước báo lớn nhất của đời người. Khi em theo giáo viên chúng tôi đi giảng bài, có người tặng cho chúng tôi một hộp bánh, bên trong có mười miếng bánh, thực sự rất ngon, mỗi người được một miếng bánh, mọi người đều ăn bánh. Đứa trẻ này từ trong phòng chạy ra nói: “Bánh này ngon quá, còn nữa không ạ?” Mọi người đã ăn hết chín miếng, chỉ còn lại một miếng. Em nhỏ này đã cầm cái bánh đó, đi đến trước mặt tôi và nói: “Miếng bánh này nên dành cho thầy Thái ăn.” Em không nhường cho người lớn ăn trước, mà em còn biết phán đoán nên nhường cho ai trước.

Cho nên bạn xem, những đứa trẻ học lễ giáo có ngốc không? Tuyệt đối không ngốc! Những đứa trẻ học lễ giáo đều luôn biết tôn trọng người khác, nghĩ cho người khác, đầu óc rất linh hoạt. Con người hiện nay đã hiểu sai từ “hoạt bát”, thế nào là hoạt bát? Ba giây cũng không ngừng lại được, cứ ở đó chầy nhay thì gọi là hoạt bát. Lúc chúng tôi xếp hàng ở sân bay, thấy rất nhiều đứa trẻ đứng không yên, cứ chạy tới chạy lui, nhưng người khách đứng sau lại nói: “Đứa trẻ này thật là hoạt bát!” Đó không thể gọi là hoạt bát, mà là tùy tiện, không có gia giáo. Cho nên, hoạt bát thực sự chính là suy nghĩ linh hoạt, lúc nào cũng biết nghĩ cho người khác, đó là hoạt bát thật sự. Những người học lễ giáo tuyệt đối sẽ không học đến ngốc.

“Hoặc ăn uống, hoặc ngồi đi, người lớn trước, người nhỏ sau”, thói quen này sẽ ảnh hưởng tâm cung kính của trẻ nhỏ, thói quen này cũng rất có khả năng ảnh hưởng đến sự phát triển sự nghiệp về sau của trẻ nhỏ, bạn có tin không? Chúng tôi đã từng nói chuyện với hiệu trưởng của một trường mẫu giáo, ông ấy nói với tôi, ông đã mời một vài giáo viên khoảng 20 tuổi đến dạy mẫu giáo. Ông nói có một lần ông có một khách hàng đến từ Quảng Đông, khi ông tiếp đón người khách Quảng Đông này, cũng dẫn theo một vài thầy cô trong trường cùng đi ăn cơm. Trong những thầy cô mẫu giáo này có mấy người là người Hồ Nam, người Hồ Nam thích ăn cay, còn người Quảng Đông thì lại không ăn cay. Mời khách người Quảng Đông thì nên gọi món gì? Gọi món Quảng Đông. Gọi món xong thì bắt đầu ăn, những giáo viên này ở đó nói: “Sao món này khó ăn như vậy, món kia sao cũng khó ăn thế!” Dẫn những giáo viên này đến để làm gì? Dẫn đến để tiếp đãi khách, nhưng kết quả họ đến để làm gì? Phá rối. Sau cùng cũng bùng lên một

món cay, hiệu trưởng xoay bàn đưa món đó đến trước mặt khách, khách gấp được một miếng thì mấy vị giáo viên kia lập tức xoay bàn để món này đến trước mặt mình rồi gấp ăn; hiệu trưởng lại xoay món đó tới chỗ khách thì các giáo viên lại xoay trở lại. Nhân viên như vậy bạn có dám dùng không? Thành công thì ít mà hỏng việc thì nhiều!

Cho nên, khi một đứa trẻ ở bất cứ đâu cũng biết lễ tiến thoái thì khi bạn giao việc cho chúng, bạn sẽ cảm thấy rất yên tâm. Vì vậy, khi cấp trên dẫn cấp dưới đi dự tiệc thì phải dẫn những người biết gấp thức ăn, biết rót nước, dẫn theo những người như vậy đi, đúng vậy không? Đúng vậy! Cho nên rót nước cũng phải rót thật tự nhiên, đây chính là từ nhỏ đã đối đãi với trưởng bối như vậy. Có thái độ như vậy cũng chính là trải sẵn con đường tốt cho tương lai thế hệ sau của bạn. Tiết học hôm nay tới đây thôi, cảm ơn mọi người!